

Geir Nygård

3. Utdanning

Nasjonale prøver på femte og åttende trinn i 2009 viste at innvandrelever og norskfødte elever med innvandrerforeldre skåret lavere enn øvrige elever på de fleste prøvene, men bildet nyanseres noe når man tar hensyn til landbakgrunn. Avgangskarakterene fra grunnskolen gir mye av det samme bildet. En større andel innvandrelever enn norskfødte elever med innvandrerforeldre slutter underveis i videregående opplæring, men elever med innvandringsbakgrunn som fullfører, fortsetter direkte over til høyere utdanning i større grad enn øvrige elever.

3.1. En av ti barnehagebarn med minoritetsspråklig bakgrunn

Ved utgangen av 2009 gikk nærmere 270 200 barn i barnehage i Norge. Nær 25 100 av disse hadde minoritetsspråklig bakgrunn, se tekstboks. Andelen barn med minoritetsbakgrunn i barnehage har økt fra vel 6 prosent i 2005 til i overkant av 9 prosent i 2009 (vedleggstabell 3.1).

Beregnet ut fra alle innvandrerbarn og norskfødte barn med innvandrerforeldre i aldersgruppen 1-5 år var andelen barn

med minoritetsbakgrunn i barnehager 68 prosent. For alle barn i alderen 1-5 år var andelen 88 prosent. Deltagelsen i barnehage blant minoritetsbarn har i perioden 2005-2009 økt i takt med barnehagedekningen generelt (figur 3.1). Denne beregningen av dekningsgrad blant innvandrerbarn og norskfødte barn med innvandrerforeldre blir noe omtrentlig, da barnehagestatistikken ikke er individbasert, og fordi det er ulike definisjoner for teller og nevner i denne brøken.

Minoritetsspråklige barn i barnehagen

Minoritetsspråklige barn i barnehage er antall barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk – hvor også begge foreldrene til barnet har et annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk. Opplysningene om minoritetsspråklige barn i barnehagen innhentes på skjemaet «Årsmelding for barnehager per 15. desember».

De samme opplysningene danner i tillegg grunnlag for kommunenes tildeling av tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. Dette kriteriet er valgt fordi barnehagen anses som den mest sentrale arenaen for språkstimulerings tiltak for barn i førskolealder.

Barn med norsk, samisk, svensk, dansk eller engelsk som morsmål regnes ikke som minoritetsspråklige barn, fordi disse barna i de fleste tilfeller kan kommunisere med andre i barnehagen. Disse barna omfattes derfor ikke av tilskuddsordningen.

Kilde: Rundskriv F-02-10 fra Kunnskapsdepartementet.

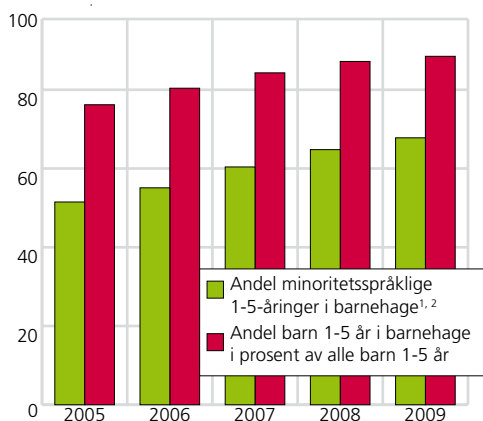
At flere barn med minoritetsbakgrunn går i barnehage, skyldes delvis en satsing på gratis kjernetid i områder der det er mange barn med slik bakgrunn. I forbindelse med Groruddalssatsingen (Oslo kommune 2007) ble gratis kjernetid innført for Oslo-bydelene Alna, Bjerke, Grorud og Stovner for 4- og 5-åringer i 2007. Ved utgangen av 2009 var andelen 4- og 5-åringer i barnehage i Groruddalen henholdsvis 87 og 93 prosent (Oslo kommune 2009). I Søndre Nordstrand fikk barn i samme alder tilbud om gratis kjernetid fra 2008 – gjennom Oslo Sør-satsingen (Oslo kommune 2007). Tidligere hadde Handlingsprogrammet for Oslo indre øst (Oslo kommune 1997) gitt barn i dette området et lignende tilbud.

Også i den yngste aldersgruppen, barn i alderen 1-2 år, har barnehagedekningen økt i perioden. Dette er aldersgruppen der foreldrene kan motta kontantstøtte. Samtidig som barnehagedekningen for denne gruppen har økt, har kontantstøttebruken gått ned, både blant barn med og uten

innvandringsbakgrunn. Fremdeles er det vanligst å motta kontantstøtte blant barn med bakgrunn fra Asia, Afrika etc., men andelen kontantstøttemottagere med slik bakgrunn i alderen 1-2 år har gått ned fra 76 prosent i 1999 til 53 prosent i 2009. Til sammenligning var nedgangen fra 73 til 27 prosent blant alle barn i denne alderen.

Andelen barn med minoritetsspråklig bakgrunn har økt i en årrekke, både i offentlige og private barnehager. I de offentlige barnehagene hadde andelen barn med minoritetsspråklig bakgrunn økt fra drøye 8 prosent i 2005 til 12 prosent i 2009. I de private barnehagene økte andelen fra om lag 3 prosent i 2005 til 6 prosent i 2009 (vedleggstabell 3.2). I Oslo hadde 31 prosent av barna i barnehagene andre morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk, deretter fulgte Buskerud med 18 prosent (vedleggstabell 3.3). Den høye andelen barnehagebarn med minoritetsbakgrunn i Oslo trekker landsgjennomsnittet kraftig opp.

Figur 3.1. **Barn i alderen 1-5 år i barnehage. 2005-2009. Prosent**

¹ Barn med innvandrerbakgrunn inkluderer innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre (utgjør nevner i beregningen av andel).

² Minoritetsspråklige barn i barnehage er barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk (utgjør teller i beregningen av andel).

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Ordningen med øremerket tilskudd til tospråklig assistanse til barnehagebarn med språklig minoritetsbakgrunn ble fra 1. august 2004 erstattet av et tilskudd til språkstimuleringstiltak rettet mot alle barn i førskolealder (1-5 år). I 2000 fikk 44 prosent av minoritetsspråklige barn i barnehagene tospråklig assistanse. Andelen gikk ned til 37 prosent i 2003, mens den økte til 45 prosent i 2005. I 2009 hadde andelen igjen sunket til 37 prosent (vedleggstabell 3.1).

3.2. Sju prosent fikk særskilt norskopplæring i grunnskolen

Grunnskolestatistikken er i likhet med barnehagestatistikken ikke individbasert, og det vil derfor ikke være mulig å si nøyaktig hvor mange innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre som er registrert i grunnskolen. I henhold til opplærings-

loven har alle barn og unge både rett og plikt til grunnskoleopplæring, så vi vet at de aller fleste barn i alderen 6-15 år er registrert i grunnskolen. I 2010 ble det registrert 65 600 innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i aldersgruppen 6-15 år, noe som tilsvarer nesten 11 prosent av aldersgruppen totalt. Størst andel var det i Oslo, 34 prosent, mens andelen var på 13 prosent i Buskerud og 12 prosent i Østfold. Dette mønsteret avspeiler bosettingsmønsteret blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.

I skoleåret 2009/10 fikk 7 prosent av alle elever særskilt norskopplæring, mot 5 prosent i skoleåret 1999/2000. Antallet som får slik opplæring, har økt jevnt de siste årene, og med nær 50 prosent de siste ti årene. Antallet barn i alderen 6-15 år som var innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre, økte med 75 prosent på disse ti årene.

En relativt liten del av elevene i grunnskolen deltar i undervisning i morsmål og/eller tospråklig fagopplæring. Skoleåret 2009/10 fikk knapt 4 prosent av elevene i grunnskolen slik opplæring. De fire største morsmålspråkene er somalisk, urdu, ara-

bisk og polsk, som alle har flere enn 2 000 registrerte elever med opplæring.

Det er store forskjeller mellom fylkene i antall elever som får særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring. Av Oslos elever i grunnskolen fikk 23 prosent særskilt norskopplæring, mens 7 prosent fikk morsmåls-, tospråklig eller tilpasset opplæring. I både Buskerud og Østfold fikk 8 prosent særskilt norskopplæring, mens i underkant av 4 prosent fikk morsmåls-, tospråklig eller tilpasset opplæring i Buskerud, og tilsvarende 6 prosent i Østfold. Akershus, Hordaland og Rogaland er fylker med mange grunnskoleelever, men hvor andelen som får særskilt norskopplæring, er lav sammenlignet med Oslo. Akershus er fylket med flest grunnskoleelever, og her fikk i overkant av 5 prosent særskilt norskopplæring, mens 3 prosent fikk morsmåls-, tospråklig eller tilpasset opplæring.

3.3. Innvandrerelever har svakere resultater på nasjonale prøver

Resultatene fra de nasjonale prøvene på femte og åttende trinn i 2009 viste at innvandrerelever og norskfødte elever med innvandrerforeldre skåret lavere enn øv-

Minoritetsspråklige elever i grunnskolen

Per i dag innhentes det ikke tall over totalt antall elever fra språklige minoriteter, dette gikk man bort fra i 2001. Dagens statistikk omfatter kun de elevene som faktisk deltar på ulike språkopplæringstiltak. Begrepet «språklig minoritet» i grunnskolen inkluderer elever som har andre morsmål (førstespråk) enn norsk og samisk, og det omfatter derfor også skandinaver og andre vesteuropeere. Med morsmål menes språk som brukes i daglig tale i hjemmet til personen. Elever som har andre morsmål enn norsk og samisk, har samme rett til tilpasset opplæring som andre elever i grunnskolen.

Morsmålsopplæring

Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet til elever fra språklige minoriteter. Om nødvendig skal kommunene gi opplæring i morsmål for elever fra språklige minoriteter. Voksne fra språklige minoriteter som får grunnskoleopplæring, er ikke med i ordningen med morsmålsopplæring.

Særskilt norskopplæring (for språklige minoriteter)

Særskilt norskopplæring omfatter undervisning gitt etter læreplanene for norsk som andrespråk og andre tilbud om opplæring i norsk for personer med språklig minoritetsbakgrunn. Hensikten er å sikre minoritetselever språkopplæring slik at de får tilstrekkelige ferdigheter til å kunne følge skolens ordinære undervisningsopplegg.

rige elever på de fleste prøvene. Unntaket er engelsk på femte trinn, der norskfødte med innvandrerforeldre i snitt oppnådde best resultat. For de øvrige fagene var om lag 48 prosent av innvandrerene på det laveste mestringsnivået i lesing, sammenlignet med 44 prosent av elevene med innvandrerforeldre og nesten 25 prosent av elevene uten innvandrerforeldre. De tilsvarende tallene for regning er relativt like og viser i overkant av 44 prosent for innvandrere, 38 prosent av elevene med innvandrerforeldre og vel 26 prosent av de øvrige elevene.

På åttende trinn var 60 prosent av innvandrerene på de to laveste mestringsnivåene i lesing – sammenlignet med henholdsvis 50 prosent og 25 prosent for norskfødte med innvandrerforeldre og elever uten innvandrerforeldre. I regning var om lag 45 prosent av innvandrerene på de to laveste nivåene. 32 prosent av elevene med innvandrerforeldre og 26 prosent av de øvrige elevene havnet på disse nivåene. I engelsk var andelsfordelingen lik fordelingen i regning.

Bildet nyanseres noe når man tar hensyn til landbakgrunn og foreldrenes utdanningsbakgrunn. For de elevene på åttende trinn som har foreldre uten høyere utdanning, er det svært små forskjeller i engelsk og regning mellom norskfødte med innvandrerforeldre og elever uten innvandringsbakgrunn. Resultatforskjellene mellom innvandrere og elever uten innvandringsbakgrunn i engelsk og regning er mer markante.

Det var markerte forskjeller mellom elever med ulik landbakgrunn innenfor gruppene innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Det var først og fremst elever fra Afrika, Asia etc. som i snitt oppnådde lavere resultater enn elever uten innvandrerforeldre. Bildet endrer seg når vi ser

Nasjonale prøver

Nasjonale prøver på femte og åttende trinn er blitt gjennomført årlig siden 2007. Prøvene avholdes på begynnelsen av skoleåret, men tar utgangspunkt i kompetansemål i læreplaner for fjerde og syvende trinn. Det gjennomføres tre prøver på hvert av disse trinnene – i lesing på norsk, regning og lesing på engelsk.

EU etc.

EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand.

Afrika, Asia etc.

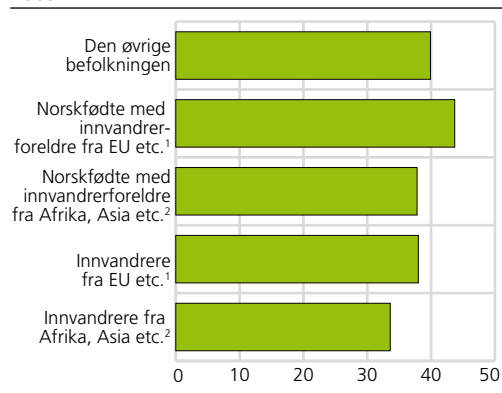
Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS.

på innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra EU etc. Innvandrere med slik bakgrunn presterte på nivå med elever i den øvrige befolkningen i engelsk og regning, og norskfødte med innvandrerforeldre fra EU etc. skåret høyest på alle prøver.

3.4. Innvandrere får lavere karakterer også ved avsluttet grunnskole

Resultatene fra de nasjonale prøvene på åttende trinn har likhetstrekk med karakterene elevene får ved avsluttet grunnskole. Innvandrerene fikk i snitt lavere karakterer enn elevene uten innvandrerforeldre i 2009. Den tydeligste forskjellen var i norsk hovedmål og engelsk skriftlig, der innvandrerene i gjennomsnitt hadde standpunktkarakteren 3,2, mens snittet for elever uten innvandrerforeldre lå på 3,9. De norskfødte elevene med innvandrerforeldre hadde høyere gjennomsnittskarakterer enn innvandrerene, men samtidig litt lavere enn elevene i den øvrige befolkningen i de fleste fagene. Minst forskjell i standpunktkarakter mellom innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og den øvrige befolkningen

Figur 3.2. **Gjennomsnittlige grunnskolepoeng³, etter innvandringskategori og landbakgrunn. 2009**

¹ EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand.

² Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS.

³ Null poeng ikke medberegnet

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

var i norsk sidemål, hvor gjennomsnittet var henholdsvis 3,4, 3,7 og 3,7.

Det var også markerte forskjeller i gjennomsnittlig grunnskolepoeng mellom elever med ulik landbakgrunn innenfor gruppene innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre (figur 3.2). Det var særlig innvandrere fra Afrika, Asia etc. som i snitt oppnådde et lavere antall grunnskolepoeng enn elever i den øvrige befolkningen. Innvandrere fra Afrika, Asia etc. oppnådde i gjennomsnitt 33,6 grunnskolepoeng fra avsluttet grunnskole i 2009, mens innvandrere fra EU etc. oppnådde 38 grunnskolepoeng. For norskfødte elever med innvandrerforeldre var det tilsvarende forskjeller mellom elever med ulik landbakgrunn. Norskfødte elever med innvandrerforeldre fra Afrika, Asia etc. hadde i gjennomsnitt 37,8 grunnskolepoeng, og norskfødte elever med innvandrerforeldre fra EU etc. hadde de høyeste gjennomsnittlige grunnskolepoengene av alle, 43,7 poeng – til sammenligning 39,9 grunnskolepoeng for den øvrige befolkningen.

Grunnskolepoeng kan ses på som et samlemål for alle karakterene. Grunnskolepoengene oppsummerer elevenes resultater i forskjellige fag, og er med på å danne grunnlaget for opptak til videregående skole. Hver tallkarakter (standpunkt eller eksamenskarakter) får tilsvarende poengverdi som karakteren. Poengsummen får en ved å summere alle tallkarakterene, og deretter dele på antall karakterer. Dette gjennomsnittet, med to desimaler, multipliseres med ti. Dersom eleven mangler karakterer i mer enn halvparten av fagene, settes grunnskolepoeng til null. I statistikken er elever med grunnskolepoeng lik null ikke inkludert.

Jentene hadde i gjennomsnitt flere grunnskolepoeng enn guttene, uansett innvandringskategori og landgruppe. Norskfødte jenter med innvandrerforeldre fra EU etc. oppnådde i gjennomsnitt flest grunnskolepoeng, med 45,6 poeng.

3.5. Nesten alle fortsetter på videregående skole

Av de elevene som avsluttet grunnskolen våren 2009, var 97 prosent i gang med videregående utdanning samme høst, og det var praktisk talt ingen forskjell mellom kjønnene. Blant norskfødte med innvandrerforeldre var tilsvarende overgangsrate i overkant av 96 prosent for både menn og kvinner. For innvandrere var det en betydelig mindre andel som fortsatte i videregående utdanning umiddelbart – om lag 84 prosent (vedleggstabell 3.4), men heller ikke her noen forskjeller mellom kjønnene.

Av alle landets 16-18 åringer var 91 prosent i videregående opplæring høsten 2009, og det var kun små forskjeller mellom gutter og jenter (vedleggstabell 3.5). Mens andelen i hele befolkningen har vært stabil siden 2000, har andelen 16-18-årige innvandrere som tar videregående opplæring, variert noe mer. I 2009 var 67 prosent av innvandrerne i aldersgruppen 16-18 år i gang med videregående opplæring.

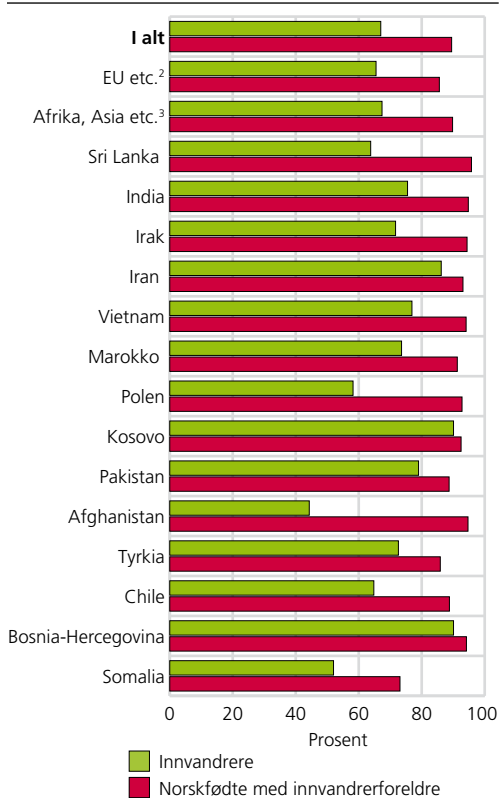
Blant norskfødte med innvandrerforeldre i samme aldersgruppe var 89 prosent i gang med videregående opplæring i 2009, mot 82 prosent i 2000 (vedleggstabell 3.5).

I de enkelte landgruppene var andelen 16-18-åringer i videregående opplæring gjennomgående høyere blant de norskfødte med innvandrerforeldre enn blant innvandrere i samme aldersgruppe (figur 3.2). Dette må ses i sammenheng med at innvandrere er en langt mer sammensatt gruppe. De kan ha innvandret før eller i løpet av grunnskoleutdanningen, og vil dermed ha ulike forutsetninger med hensyn til språk- og utdanningsbakgrunn. Noen har så kort botid i Norge at de ikke er klar for skoleverket ennå. Mange innvandrere tar videregående utdanning først når de er eldre. Høy andel blant norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16-18 år som var i videregående opplæring (både elever og lærlinger), var gjennomgående i de fleste gruppene (vedleggstabell 3.6 og figur 3.2).

I aldersgruppen 19-21 år var en større andel innvandrere i videregående opplæring enn norskfødte med innvandrerforeldre. Om lag 20 prosent av innvandrere i denne aldersgruppen var i utdanning på dette nivået, og 15 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre. Det var også forskjeller blant innvandrere med ulik landbakgrunn. For innvandrere i aldersgruppen 19-21 år fra Asia, Afrika etc. var 25 prosent i utdanning høsten 2009, mens bare 9 prosent av innvandrerne fra EU etc. i denne aldersgruppen (vedleggstabell 3.7).

For norskfødte elever med innvandrerforeldre i alderen 19-21 år er det liten forskjell mellom elevene med foreldre fra EU etc. og elever med foreldre fra Afrika, Asia etc. I denne aldersgruppen er det få norskfødte med innvandrerforeldre, og for

Figur 3.3 **Andel elever og lærlinger 16-18 år i videregående opplæring¹, etter landbakgrunn og innvandringskategori per 1. oktober 2009**

¹ Elever og lærlinger under opplæringsloven.

² EU etc. = EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand.

³ Afrika, Asia etc. = Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

mange landgrupper må sammenligninger skje med varsomhet.

3.6. Flest elever med bakgrunn fra Pakistan

Høsten 2009 var det 13 000 elever i videregående opplæring i Norge som hadde innvandret en eller annen gang i livet, mens det i 2005 var om lag 11 700 innvandrere i videregående opplæring. I tillegg var det nesten 6 600 norskfødte elever med innvandrerforeldre i 2009 – sammenlignet med 4 300 i 2005.

Blant innvandrere i videregående opplæring utgjorde elever med bakgrunn fra Irak, Somalia, Afghanistan, Russland og Iran de største gruppene. Blant norskfødte med innvandrerforeldre var det flest med bakgrunn fra Pakistan, Vietnam, Tyrkia og Sri Lanka (vedleggstabell 3.8). De norskfødte med pakistanske foreldre har vært den klart største gruppen norskfødte med innvandrerforeldre i skoleverket i flere år, slik at de vil ha stor innflytelse på samletall for norskfødte med innvandrerforeldre. Deres tallmessige dominans blir imidlertid stadig mindre. I 2005 hadde tre av ti norskfødte med innvandrerforeldre pakistanske foreldre, i 2009 to av ti.

Aldersspredningen blant de registrerte elevene i videregående opplæring var i 2009 langt større blant innvandrerelevne, sammenlignet med elever i den øvrige befolkningen. Hele 11 prosent av innvandrerelevne var 30 år eller eldre, og blant kvinnelige innvandrere i videregående opplæring var hele 14 prosent 30 år eller eldre (vedleggstabell 3.9).

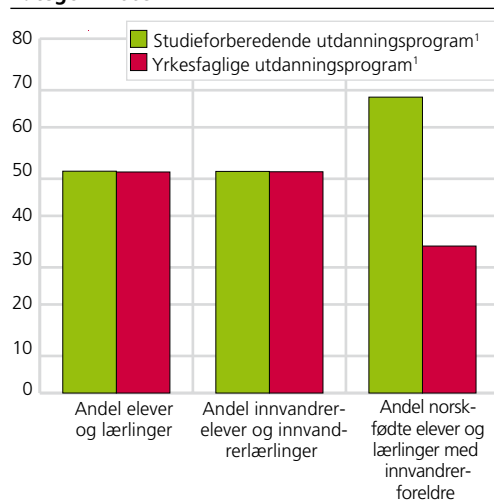
Over 90 prosent av alle norskfødte 16-åringer og 17-åringer i Norge med innvandrerforeldre var i videregående opplæring i 2009 – i likhet med 16- og 17-åringene i befolkningen for øvrig. Blant alle 16-årige og 17-årige innvandrere var langt færre i videregående opplæring i 2009. Seks av ti 16-årige innvandrere var i videregående opplæring og syv av ti 17-åringer. Som nevnt tidligere, mange innvandrere som kommer til Norge, har manglende skolegang fra hjemlandet og vil befinne seg andre steder i utdannings-systemet enn der de aldersmessig hører hjemme. Flere tar videregående utdanning i høyere alder, for eksempel var 15 prosent av de 20-årige innvandrerne i videregående opplæring i 2009, sammenlignet med 8 prosent av alle norskfødte 20-åringer med innvandrerforeldre og 7 prosent

av alle 20-åringene (vedleggstabell 3.10). Blant elevene og lærlingene som fulgte ny struktur for videregående opplæring (Kunnskapsløftet 2006/07) høsten 2009, var om lag halvparten i studieforberedende utdanningsprogram, og halvparten i yrkesfaglige utdanningsprogram (figur 3.4). Også blant innvandrerelevne gikk halvparten av elevene og lærlingene på henholdsvis studieforberedende og yrkesfaglige studieprogram. Blant norskfødte elever og lærlinger med innvandrerforeldre var det en langt større forskjell i valg av studieretning. Nesten 70 prosent av de norskfødte elevene og lærlingene med innvandrerforeldre valgte studieforberedende utdanningsprogram, mens i overkant av 30 prosent valgte yrkesfaglige program.

3.7. Tre av ti innvandrere avslutter videregående underveis

Ved å følge elevene fra de starter i videregående opplæring til de fullfører, kan vi få informasjon om hvordan de enkelte

Figur 3.4. Elever og lærlinger i videregående opplæring¹, etter studieretning og innvandringskategori. 2009

¹ Inkluderer elever som følger ny struktur i videregående opplæring (Kunnskapsløftet 2006/07).

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

elevene beveger seg i utdanningssystemet. Opplysninger om gjennomstrømming i videregående opplæring viser at en større andel slutter underveis blant innvandrerelevener enn blant norskfødte elever med innvandrerforeldre, og at guttene slutter i større grad enn jentene.

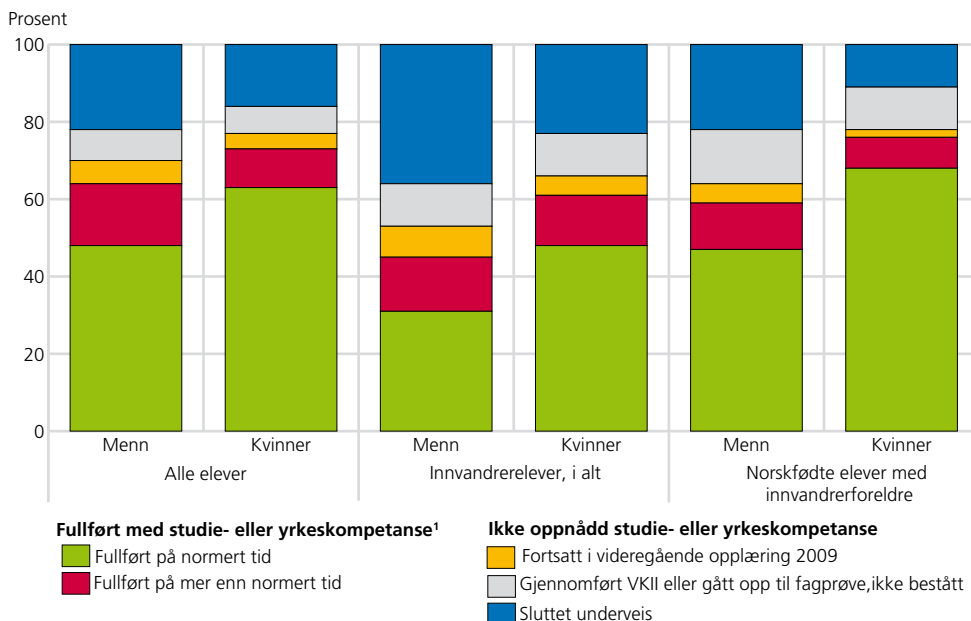
Tre av ti innvandrerelever som startet i videregående opplæring høsten 2004, oppnådde verken studie- eller yrkeskompetanse og sluttet underveis uten å fullføre løpet innen fem år. Blant innvandrerelevener sluttet guttene i langt større grad enn jentene – 37 prosent av guttene som startet i videregående opplæring i 2004, sluttet innen måleperioden på fem år, mens 23 prosent av jentene sluttet (vedleggstabell 3.11).

Av norskfødte elever med innvandrerforeldre som begynte i videregående opplæring i 2004, sluttet 16 prosent innenfor en femårsperiode. Blant guttene som begynte i 2004, sluttet 22 prosent underveis, sammenlignet med 11 prosent av jentene (vedleggstabell 3.12). Gjennomstrømmingen i videregående opplæring for norskfødte elever med innvandrerforeldre er på samme nivå som for alle elever sett under ett.

3.8. Bedre gjennomføringsgrad på studieforberedende

Generelt er gjennomføringsgraden mye høyere blant elevene på studieforberedende utdanningsprogram sammenlignet med dem som går på yrkesfaglige utdanningsprogram i videregående opplæring (vedleggstabell 3.13). Blant alle elevene på studieforberedende utdanningspro-

Figur 3.5. Elever som startet i videregående opplæring for første gang høsten 2004, etter status for oppnådd nivå etter fem år, kjønn og landbakgrunn. Prosent

¹ Fullført opplæring betyr at eleven/læreren har bestått alle årstrinn i videregående opplæring som fører til vitnemål eller fag-/svennebrev.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

gram i 2004-kullet var det 86 prosent av jentene og 78 prosent av guttene som fullførte innen fem år. Fullføringsgraden var på henholdsvis 60 og 52 prosent for jentene og guttene i yrkesfaglige utdanningsprogram.

Også blant innvandrere var fullføringsgraden mye lavere blant dem som tok yrkesfaglige utdanningsprogram. På yrkesfaglige utdanningsprogram hadde 53 prosent av innvandrerjentene og 35 prosent av innvandreguttene fullført innen fem år, noe som allikevel tilsvarte en økning på 6 prosentpoeng for både jenter og gutter sammenlignet med dem som startet videregående opplæring i 2001 (Daugstad 2008). Blant innvandrerlevene på studieforberedende utdanningsprogram var fullføringsgraden vesentlig bedre, henholdsvis 70 prosent blant jentene og 57 prosent blant guttene i 2004-kullet. Dette er uforandret sammenlignet med 2001-kullet.

Blant norskfødte med innvandrerforeldre som startet i yrkesfaglige utdanningsprogram høsten 2004, hadde henholdsvis 61 prosent av jentene og 36 prosent av guttene fullført innen fem år. For jentene tilsvarte dette en nedgang på 9 prosentpoeng sammenlignet med de norskfødte jentene med innvandrerforeldre som begynte i 2001, mens det var uforandret for guttene. Siden antallet norskfødte med innvandrerforeldre i videregående opplæring fortsatt er lite, vil selv mindre endringer raskt påvirke andelen. Blant elevene på studieforberedende utdanningsprogram var fullføringsgraden på 83 prosent blant de norskfødte jentene med innvandrerforeldre, sammenlignet med 76 prosent blant guttene med samme bakgrunn.

Bildet av innvandrere i norsk utdanning er imidlertid langt fra entydig. Botid betyr

Fullført opplæring betyr at eleven/lærlingen har bestått alle årstrinn i videregående opplæring som fører til vitemål eller fag-/svennebrev. Avbrutt opplæring omfatter, i denne sammenheng, både de elever/læringer som har sluttet i løpet av opplæringsløpet, og de som har gjennomført alle årene, men strøket i/manglet ett eller flere fag. Statistikken viser i tillegg hvor stor andel av elevene som har oppnådd en studie- eller yrkeskompetanse i løpet av fem år.

mye for hvorvidt personen er i utdanning, men har mindre å si for prestasjonene underveis. Ulike bakgrunnsfaktorer som foreldrenes utdanningsnivå, inntekt og arbeidsmarkedstilknytning forklarer en del av prestasjonsforskjellene mellom innvandrere og den øvrige befolkningen. Blant dem som fullfører videregående, er imidlertid andelen som tar høyere utdanning blant innvandrerungdom, på høyde med eller høyere enn blant den øvrige befolkningen (Støren 2005).

3.9. Høyere andel elever med innvandringsbakgrunn direkte over til høyere utdanning

Både innvandrerelver og norskfødte med innvandrerforeldre fortsetter direkte over til høyere utdanning i Norge eller utlandet i større grad enn snittet for alle elever. Blant innvandrerelver som fullførte videregående opplæring (videregående trinn 3) våren 2009, begynte 27 prosent i høyere utdanning i Norge høsten 2009, sammenlignet med 25 prosent for alle elever. Blant norskfødte elever med innvandrerforeldre var overgangsprosenten nesten 42 til høyere utdanning i Norge. I tillegg startet 5 prosent av de norskfødte elevene med innvandrerforeldre som fullførte videregående, direkte på en utdanning i utlandet (vedleggstabell 3.14). Til sammenligning gjaldt dette bare drøyt 1 prosent av alle elever og blant innvandrerlevene. Forskjellene kan delvis forklares ved at det samtidig er mindre vanlig blant innvand-

rere og norskfødte med innvandrerforeldre å ta et år med folkehøyskole.

Det var mer vanlig blant jenter enn gutter å fortsette i høyere utdanning samme høst som de fullførte videregående opplæring. Det var også færre jenter enn gutter som ikke var i noen form for utdanning. Blant alle elevene var det 53 prosent av jentene og 67 prosent av guttene som ikke var i noen form for utdanning høsten 2009. Tilsvarende var det 60 prosent av innvandrerjentene og 66 prosent av innvandrer guttene som ikke var i utdanning samme høst. Blant norskfødte jenter med innvandrerforeldre var det 39 prosent, og 47 prosent blant guttene, som ikke var i utdanning på samme tidspunkt.

3.10. Størst andel norskfødte med innvandrerforeldre studerer

Tre av ti av landets 19-24 åringer var i høyere utdanning i 2009. Blant norskfødte i alderen 19-24 år med innvandrerforeldre var det 37 prosent som studerte, altså 7 prosentpoeng høyere enn snittet, mens det blant innvandrere bare var 17 prosent som var i gang med studier høsten 2009 (vedleggstabell 3.15). At få innvandrere tar

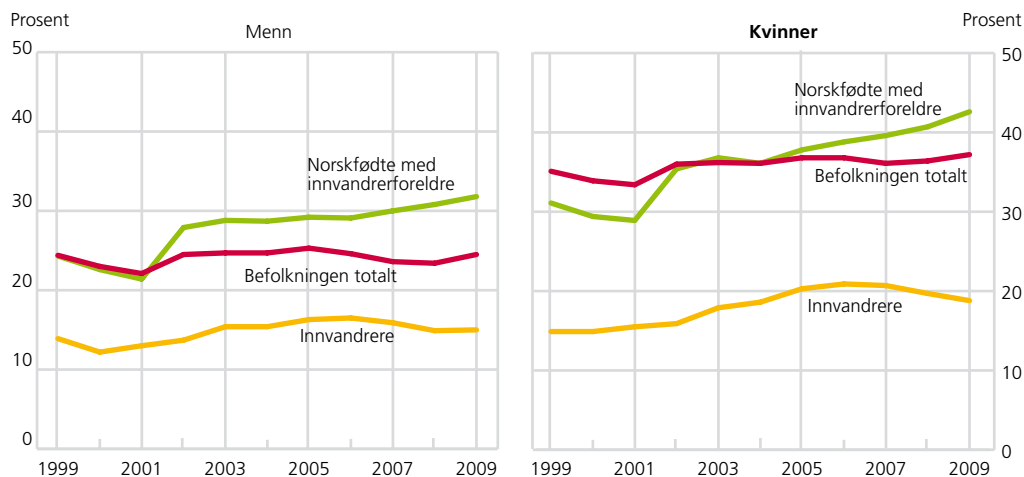
høyere utdanning, skyldes først og fremst at færre tar videregående utdanning og flere avbryter utdanningen, slik at rekrutteringsgrunnlaget til høyere utdanning blir mindre. Innvandrere som har fullført videregående utdanning, begynner, som tidligere beskrevet, ofte med videre studier.

Gjennom en tiårs periode har andelen 19-24-åringer i høyere utdanning holdt seg stabil, rundt 30 prosent. I samme periode har andelen innvandrere i samme aldersgruppe økt fra drøyt 14 prosent i 1999 til 17 prosent i 2009. Blant norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 19-24 år har andelen i høyere utdanning økt med 10 prosentpoeng i denne perioden – fra 27 prosent i 1999 til 37 prosent i 2009.

3.11. Flest kvinner studerer, uansett bakgrunn

Kvinner er bedre representert enn menn i høyere utdanning, om vi ser på andeler av årskullet 19-24 år. Dette gjelder både blant innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og i befolkningen totalt. Tall for hele befolkningen viser at 37 prosent av kvinnene og 25 prosent av mennene i alde-

Figur 3.6. Studenter i høyere utdanning i prosent av registrerte årskull 19-24 år. 1999-2009. Prosent

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

ren 19-24 år var i høyere utdanning høsten 2009. Kvinner har vært bedre representert i hele perioden 1999-2009, og den relative forskjellen mellom menn og kvinner var svakt økende på slutten av 1990-tallet og har vært stabil siden 2001 (figur 3.6).

Blant innvandrerne var det prosentvis flere menn enn kvinner som studerte, fram til 1998 da 13 prosent av både menn og kvinner i alderen 19-24 år var i gang med høyere utdanning. I perioden etter 1998 har forskjellen mellom innvandrer menn og -kvinner vært økende, og i 2009 var 19 prosent av kvinnene og 15 prosent av mennene registrerte studenter i høyere utdanning.

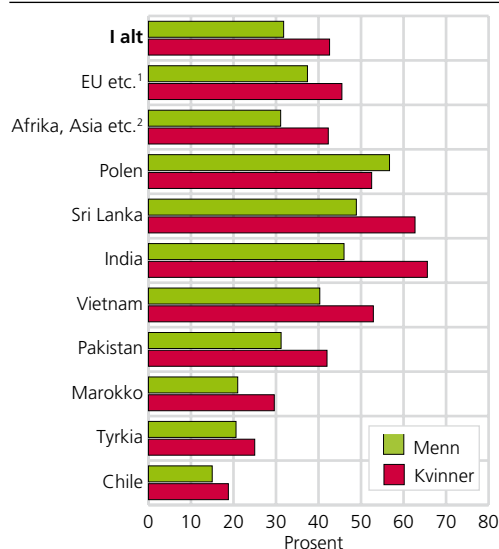
Norskfødte kvinner i alderen 19-24 år med innvandrerforeldre var best representert i høyere utdanning i Norge, med nesten 43 prosent. Blant mennene i samme gruppe var 32 prosent i utdanning. Både norskfødte menn og kvinner med innvandrerforeldre deltar i høyere utdanning i større grad en snittet av befolkningen for hvert kjønn i denne aldersgruppen. I 2009 var snittet for norskfødte menn med innvandrerforeldre 7 prosentpoeng høyere enn for menn i hele befolkningen. For kvinner var forskjellen på 6 prosentpoeng.

Vi finner de samme forskjellene mellom kvinner og menn i aldersgruppen 25-29 år som i aldersgruppen 19-24 år, men blant innvandrere i alderen 25-29 år er snittet høyere relativt sett, sammenlignet med både norskfødte med innvandrerforeldre og hele befolkningen (vedleggstabell 3.16). Dette har sammenheng med at innvandrere som gruppe har en sammensatt bakgrunn med hensyn til botid, alder ved innvandring og innvandringsgrunn. Følgelig vil de også ha en annen studieprogresjon enn de som er født i Norge.

3.12. Norskfødte med kinesiske foreldre studerer mest

Norskfødte med innvandrerforeldre studerer altså i større grad enn de som innvandret selv, men gjennomsnittet skjuler store forskjeller. Målt i andel av årskull 19-24 år i 2009, hadde norskfødte med kinesiske, srilankiske, indiske og polske foreldre den klart høyeste deltakelsen i høyere utdanning, med respektive 57, 56, 55 og 55 prosent (vedleggstabell 3.17). For norskfødte med pakistanske og vietnamesiske foreldre, som utgjør de største gruppene i antall, var deltakelsen på henholdsvis 36 og 46 prosent. Det er betydelige kjønnsforskjeller, og i nesten alle gruppene er det flest kvinner som studerer (vedleggstabell 3.17 og figur 3.7). Blant norskfødte i alderen 19-24 år med kinesisk, indisk og srilankisk bakgrunn var om lag 65 prosent av kvinnene i høyere utdanning i 2009, mot henholdsvis 47, 46 og 49 prosent blant mennene. Blant kvinner med vietna-

Figur 3.7 Norskfødte med innvandrerforeldre 19-24 år, andel i høyere utdanning. Kjønn og landbakgrunn. 2009

¹ EU etc. = EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand.

² Afrika, Asia etc. = Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

mesiske foreldre var det 53 prosent som studerte, sammenlignet med 40 prosent blant mennene.

Andelen innvandrere i høyere utdanning må tolkes med forsiktighet, ettersom statistikken her ikke inkluderer ulike grunner til innvandring. Det innebærer at personer som kommer til Norge fra utlandet for å studere, i statistikken plasseres i gruppen innvandrere, sammen med personer som har opphold i Norge av andre grunner, for eksempel flyktninger (vedleggstabell 3.17). Blant innvandrere i alderen 19-24 år, var det for eksempel klart størst studietilbøyelighet blant kinesere i 2009, dernest fulgte bosniere og russere. Men – det har kommet relativt mange unge kinesere og russere til Norge nettopp for å studere, noe som naturligvis gjør at de kommer godt ut på denne statistikken. I 2009 kom det for eksempel 2 900 kinesiske statsborgere på utdanningstillatelser og 2 400 russere. Bare fra Tyskland og Filippinene (au pair) kom det flere på slike tillatelser. Det samme gjelder ikke innvandrere fra Bosnia-Hercegovina, som er unge mennesker som kom til Norge under krigene på 90-tallet, og som også har høy studietilbøyelighet.

Nyankomne flyktninger har også plikt til å delta i introduksjonsprogrammet, og vil ikke registreres som studerende. Dette gjelder blant annet nyankomne fra Somalia, Burma, Afghanistan og andre land hvor det kommer flyktninger til Norge. Introduksjonsprogrammet er omtalt senere i artikkelen.

3.13. Bak apotekdisken – ikke foran tavla

Det er noen forskjeller i valg av fagretninger mellom studenter med innvandringsbakgrunn fra Afrika, Asia etc. og den øvrige studentmassen (Henriksen 2006). Apotekfag og tannhelsefag var de mest populære fagene blant innvandrere

og norskfødte med innvandrereforeldre sett under ett. På disse fagområdene var henholdsvis 20 og 14 prosent av studentmassen enten innvandrere eller norskfødte med innvandrereforeldre høsten 2005. Tekniske fag som matematikk, fysikk, statistikk og kjemi var også mer populære studievalg blant innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre enn for den øvrige studentmassen.

Et fremtredende trekk ved studievalg er den lave andelen minoritetsstudenter som velger lærerutdanninger. Dette gjelder førskolelærer-, allmennlærer- eller fag- og yrkeslærerutdanninger. Spesielt tydelig er den lave andelen menn med bakgrunn fra Afrika, Asia etc. på disse studiene. Bare 3 prosent valgte en lærerutdanning, mot 6 prosent av alle menn. For kvinner er andelen noe høyere med 6 prosent, mens den for alle kvinner er 13 prosent (Henriksen 2006).

3.14. Store forskjeller i utdanningsnivå

I Norge hadde 40 prosent av befolkningen 16 år og over fullført en videregående utdanning i 2009, og over 25 prosent hadde fullført universitets- og høyskoleutdanning (vedleggstabell 3.18). Blant innvandrere i samme aldersgruppe hadde 17 prosent

Prosentandelene for fullført utdanningsnivå i artikkelen vil fravike noe fra SSBs offisielle publisering av befolkningens utdanningsnivå. Årsaken er at personer med ukjent utdanningsnivå er med i beregningen av prosentandeler i artikkelen for å belyse utfordringen knyttet til store andeler med uoppgitt utdanningsnivå for innvandrere spesielt. I SSBs offisielle publisering av befolkningens utdanningsnivå er personer med ukjent utdanningsnivå ikke med i beregningen av prosentandeler.

Se også definisjoner av utdanningsnivåer
http://www.ssb.no/vis/magasinet/slik_lever_vi/art-2006-09-14-01.html.

videregående utdanning, og 18 prosent hadde høyere utdanning (vedleggstabell 3.19). Blant norskfødte med innvandrerforeldre hadde 30 prosent videregående utdanning, mens 17 prosent hadde universitets- og høyskoleutdanning (vedleggstabell 3.20).

Blant innvandrere varierer utdanningsnivået i sammenheng med landbakgrunn. Høyest andel med videregående utdanning finner vi blant innvandrere i alderen 16 år og over fra Norden, med 22 prosent. Lavest andel har innvandrere fra Øst-Europa, 13 prosent. Innvandrere fra Nord-Amerika og Oseania hadde høyest andel med universitets- og høyskoleutdanning – 31 prosent, sammenlignet med 13 prosent blant innvandrere fra Øst-Europa. En videre tolkning av tallene for innvandrernes utdanningsnivå er problematisk fordi det mangler opplysninger om utdanning fra utlandet for fire av ti personer i denne gruppen (vedleggstabell 3.19).

Statistikk om utdanningsnivå er basert på registeropplysninger om personers fullførte utdanning. Statistisk sentralbyrå har ikke noen opplysninger om utdanning fra utlandet før innvandring, derfor er andelen med uoppgitt utdanningsnivå så høy blant innvandrerne. Gjennom skjema-baserte undersøkelser rettet mot innvandrere har denne informasjonen blitt innhentet. Den siste undersøkelsen ble gjennomført i 1999. Personer som har innvandret etter 1999, og som ikke har vært i kontakt med det norske utdanningssystemet, mangler det i stor grad utdanningsopplysninger om.

Landbakgrunn: For innvandrere er dette eget fødeland. For norskfødte er dette foreldrenes eventuelle utenlandske fødeland.

For noen grupper har vi imidlertid opplysninger om høyeste fullførte utdanning fra innvandreres opprinnelsesland (Blom og Henriksen 2008). Fra levekårsundersøkelsen blant innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn fra ti ulike land 2005-2006 vet vi nå at mange fra Iran har høyere utdanning med seg «i bagasjen», mens mange blant dem med bakgrunn fra Somalia ikke har fullført noen utdanning i det hele tatt. Blant iranske kvinner som var 18 år eller eldre ved innvandring, oppgir så mange som 47 prosent at de har med seg høyere utdanning. Blant irakiske menn er også andelen høy, 43 prosent. Men andelen som har høyere utdanning med fra hjemlandet, er lavest blant dem som har bakgrunn fra Vietnam (9 prosent), Somalia (14 prosent) og Tyrkia (17 prosent).

For norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16 år og over finnes opplysninger om utdanningsnivået, men nesten halvparten står med grunnskole som høyeste utdanningsnivå (vedleggstabell 3.20). Den store andelen med grunnskole som høyeste utdanningsnivå henger sammen med at få norskfødte med innvandrerforeldre har blitt 16 år og over. Om lag 69 000, eller 75 prosent, av totalt 93 000 norskfødte med innvandrerforeldre er i aldersgruppen 0-15 år, og 20 prosent er i aldersgruppen 16-29 år.

3.15. 63 prosent fra introduksjonsordning til arbeid eller utdanning

Introduksjonsordningen skal bidra til en lettere og raskere integrering av nyankomne flyktninger til det norske samfunnet. Alle kommuner som bosetter flyktninger, har plikt til å tilby introduksjonsprogrammet, og deltagelse er obligatorisk for flyktninger. Gjennom ordningen skal flyktningene få grunnleggende ferdigheter i norsk og innsikt i norsk samfunnsliv. De skal også forberedes på et aktivt arbeidsliv eller motiveres til utdanning.

Om statistikken

Barnehagestatistikken omfatter alle godkjente barnehager og alle eierformer: kommunale, fylkeskommunale, statlige og private barnehager.

Grunnskolestatistikken hentes fra Grunnskolenes informasjonssystem (GSI). Grunnskolestatistikken inneholder opplysninger om all grunnskoleopplæring som foregår etter opplæringsloven, og voksenopplæring på området for grunnskolen. Alle eierforhold er med i statistikken: kommunale, interkommunale, fylkeskommunale og statlige skoler samt frittstående skoler som er godkjente av Kunnskapsdepartementet (KD) etter grunnskoleloven.

Statistikk over videregående utdanning omfatter elever som deltar i en utdanning som normalt har en varighet på minst 300 undervisningstimer per år, uavhengig av om utdanningen er offentlig godkjent eller mottar offentlig støtte.

Statistikk over høyere utdanning omfatter godkjente universitet og høyskoler. Opplysninger om utdanningsnivå, igangværende utdanninger og fullførte utdanninger er hentet fra Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB). Registeret over befolkningens høyeste utdanning omfatter alle personer 16 og eldre som er bosatt i Norge per 1. oktober.

På områder hvor det eksisterer gode administrative systemer, er disse hovedkilde for utdanningsstatistikken. På andre områder er lærestedene datakilden. SSB mottar også utdanningsopplysninger fra andre administrative organer, som for eksempel Arbeidsdirektoratet og Lånekassen, og fra frittstående utdanningsinstitusjoner.

Statistisk sentralbyrå følger deltagerne som har avsluttet introduksjonsprogrammet, i egne rapporter hvor vi ser på hvilken tilknytning de har til arbeidsmarkedet eller utdanningssystemet i november året etter avsluttet program. Programmet har relativt gode resultater, og det kan se ut til at nyankomne flyktninger kommer raskere ut i arbeidslivet sammenlignet med før programmet trådte i kraft (Henriksen 2010). 63 prosent av dem som avsluttet eller avbrøt programmet i 2007, var sys-selsatt eller under utdanning i november 2008 (Henriksen og Kraakenes 2010).

Menn har bedre resultater fra ordningen enn kvinner, blant annet fordi mange kvinner får barn og er ute i permisjoner under programperioden. Kvinner som har vært i introduksjonsprogrammet, får imidlertid en sterkere tilknytning til arbeidslivet når de har vært lenger i Norge. Vi ser også at deltagernes landbakgrunn, alder, hvilke tiltak de har mottatt i programmet, og programkommune, har betydning for hvorvidt de går over i arbeid eller utdan-

ning etter endt program (Henriksen og Kraakenes 2010).

Oppsummering

- Ved utgangen av 2009 gikk nærmere 270 200 barn i barnehage i Norge. Nær 25 100 av disse hadde minoritets-språklig bakgrunn. Andelen barn med minoritetsspråklig bakgrunn har økt i en årrekke, både i offentlige og private barnehager.
- Resultatene fra nasjonale prøver på femte og åttende trinn i 2009 viste at innvandrerelever og norskfødte elever med innvandrerforeldre skåret lavere enn øvrige elever på de fleste prøvene. Det var også markerte forskjeller i grunnskolepoeng fra avsluttet grunnskole mellom elever med ulik landbakgrunn innenfor gruppene innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.
- Blant elevene som avsluttet grunnskolen våren 2009, var 97 prosent i gang med videregående utdanning samme høst.

Norskfødte med innvandrerforeldre hadde tilsvarende overgangsrate i overkant av 96 prosent. For innvandrere var det en betydelig mindre andel som fortsatte i videregående utdanning umiddelbart – om lag 84 prosent.

- Tre av ti innvandrerelver som startet i videregående opplæring høsten 2004, oppnådde verken studie- eller yrkeskompetanse og sluttet underveis uten å fullføre løpet innen fem år. Av norskfødte elever med innvandrerforeldre som begynte i videregående opplæring i 2004, sluttet 16 prosent innenfor en femårsperiode. Av alle elevene sett under ett sluttet 18 prosent i denne femårsperioden.
- Av de som fullfører videregående utdanning, fortsetter både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre direkte i høyere utdanning i Norge eller utlandet i større grad enn snittet for alle elever. Blant innvandrerelver som fullførte videregående opplæring (videregående trinn 3) våren 2009, begynte 27 prosent i høyere utdanning i Norge høsten 2009, sammenlignet med 25 prosent for alle elever. Blant norskfødte elever med innvandrerforeldre var nesten 42 prosent i høyere utdanning på høsten.
- Kvinner er bedre representert enn menn i høyere utdanning, om vi ser på andeler av årskullet 19-24 år. Dette gjelder både blant innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og i befolkningen totalt.

Referanser

Blom, S. og Henriksen, K. (2008): *Levekår blant innvandrere 2005/2006*, Rapporter 2008/5, Statistisk sentralbyrå (http://www.ssb.no/emner/00/02/rapp_200805/index.html).

Daugstad, Gunnlaug (2008): «Utdanning», i *Innvandring og innvandrere 2008*, Statistiske analyser 103, Statistisk sentralbyrå (http://www.ssb.no/emner/02/sa_innvand/).

Henriksen, Kristin (2006): «Studievalg i innvandrerbefolkningen. Bak apotekdisken, ikke foran tavla», *Samfunnsspeilet* 4, 2006, Statistisk sentralbyrå (<http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/>).

Henriksen, Kristin og Kraakenes, Kari (2010): *Monitor for introduksjonsordningen 2009*, Rapporter 2010/07, Statistisk sentralbyrå (http://www.ssb.no/emner/04/02/50/rapp_monitor_introduksjon/rapp_201007/).

Kunnskapsdepartementet (2010): Rundskriv F-02-10. Statstilskudd til drift av barnehager (<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/rundskriv/2010/rundskriv-f-02-10-statstilskudd-til-drif.html?id=590334>).

Oslo kommune (1997): Handlingsprogram Oslo indre øst (1997-2006) (http://www.prosjekt-indreoslo.oslo.kommune.no/om_programmet/).

Oslo kommune (2007): Groruddalssatsingen (2007-2016), programområde 4: Oppvekst, utdanning, levekår, kulturaktiviteter og inkludering, Plankontoret for Groruddalen (http://www.prosjekt-groruddalen.oslo.kommune.no/programomrade_4/).

Oslo kommune (2007): Oslo Sør-satsingen (2007), Bydel Søndre Nordstrand (http://www.bydel-sondre-nordstrand.oslo.kommune.no/oslo_sor_satsingen/).

Statistisk sentralbyrå (2010): Barnehager. Endelige tall, 2009. Flere minoritetspråklige barn i barnehage, 15. juni 2010, <http://www.ssb.no/emner/04/02/10/barnehager/>

Statistisk sentralbyrå (14. september 2006): «Befolkningens utdanningsnivå. Nye definisjoner av utdanningsnivåer» (http://www.ssb.no/vis/magasinet/slik_lever_vi/art-2006-09-14-01.html).

Statistisk sentralbyrå (2010): Befolkningsstatistikk. Statistikkbanken, tabell 07111. Innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre, etter kjønn, alder og landbakgrunn etter verdensdel (F), <http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/>

Statistisk sentralbyrå (2010): Utdanningsstatistikk. Elevar i grunnskolen. Endelege tal. 1. oktober 2009. 13 prosent har nynorsk som målform, 28. april 2010, <http://www.ssb.no/emner/04/02/20/utgrs/>

Statistisk sentralbyrå (2010): Utdanningsstatistikk. Gjennomstrømning i videregående opplæring. Direkte overgang til videregående gir lavest frafall, 1. juli 2010, <http://www.ssb.no/emner/04/02/30/vgogjen/>

Statistisk sentralbyrå (2010): Utdanningsstatistikk. Karakterer, avsluttet grunnskole, 2009. Sosial bakgrunn slår mest ut i teoretiske fag, 3. desember 2009, <http://www.ssb.no/emner/04/02/20/kargrs/>

Statistisk sentralbyrå (2010): Utdanningsstatistikk. Nasjonale prøver, 2009. Innvandrerelever har svakere resultater, 24. februar 2010, <http://www.ssb.no/emner/04/02/nasjprov/>

Statistisk sentralbyrå (2010): Utdanningsstatistikk. Studenter ved universiteter og høyskoler, 1. oktober 2009. Deltagelse i høyere utdanning i endring, 1. juni 2010, (<http://www.ssb.no/emner/04/02/40/utuvh/>).

Statistisk sentralbyrå (2010): Utdanningsstatistikk. Videregående opplæring og annen videregående utdanning, 2009. Færre lærlinger på byggfag, 4. mai 2010, <http://www.ssb.no/emner/04/02/30/vgu/>

Støren, L. (2005): «Ungdom med innvandrerbakgrunn i norsk utdanning – en framtidig suksesshistorie?», i *Utdanning 2005 – deltakelse og kompetanse*, Statistiske analyser 74, Statistisk sentralbyrå (http://www.ssb.no/emner/04/sa_utdanning/arkiv/sa74/).

Utdanningsdirektoratet (2010): Udir-8-2010 Kunnskapsløftet, fag- og timefordeling for grunnopplæringen og tilbudsstruktur i videregående opplæring (<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/tema/grunnopplaring/kunnskapsloftet.html?id=1411>).

Vedleggstabell 3.1. **Minoritetsspråklige barn i barnehage¹. 2000-2009. Absolutte tall og prosent**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Absolutte tall										
Barn, i alt	189 837	192 649	198 262	205 172	213 097	223 501	234 948	249 815	261 886	270 174
Minoritets- språklige barn	8 992	9 784	10 953	12 069	12 572	13 958	15 721	18 885	22 167	25 079
Herav barn med tospråklig assistanse	3 931	3 801	4 147	4 400	4 899	6 339	7 011	8 116	9 136	9 348
Prosent										
Minoritets- språklige barn	4,7	5,1	5,5	5,9	5,9	6,2	6,7	7,6	8,5	9,3
Herav barn med tospråklig assistanse	43,7	38,8	37,9	36,5	39,0	45,4	44,6	43,0	41,2	37,3
Andel minoritets- språklige barn i barnehage i for- hold til innvan- drerbarn ² 0-5 år	36,8	38,4	39,4	41,5	41,1	43,9	46,1	50,9	54,4	55,9

¹ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.2. **Minoritetsspråklige barn i barnehage¹, etter barnehagens eierforhold. 2000-2009**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Barn i alt	189 837	192 649	198 262	205 172	213 097	223 501	234 948	249 815	261 886	270 174
Barn i offentlige barnehager	112 999	115 427	116 229	118 642	120 401	122 455	127 252	134 376	141 502	145 046
Antall minori- tetsspråklige barn	7 243	8 058	8 815	9 565	9 787	10 452	11 733	13 797	15 830	17 573
Herav barn som får tospråklig assistanse	3 320	3 291	3 571	3 708	4 104	5 124	5 680	6 449	7 220	7 270
Barn i private barnehager	76 838	77 222	82 033	86 530	92 696	101 046	107 696	115 439	120 384	125 128
Antall minori- tetsspråklige barn	1 749	1 726	2 138	2 504	2 785	3 506	3 988	5 088	6 337	7 506
Herav barn som får tospråklig assistanse	611	510	576	692	795	1 215	1 331	1 667	1 916	2 078

¹ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.3. **Barn i barnehage. Antall minoritetsspråklige barn¹ og antall som får tospråklig assistanse, etter fylke. 2009**

	Antall barn i barnehage	Antall barn fra språklige og kulturelle minoriteter som ikke får tospråklig assistanse	Antall barn fra språklige og kulturelle minoriteter som får tospråklig assistanse
Østfold	13 605	1 289	621
Akershus	33 041	3 049	976
Oslo	33 189	7 655	2 746
Hedmark	8 963	539	177
Oppland	8 755	528	232
Buskerud	14 008	1 686	842
Vestfold	12 043	984	358
Telemark	8 202	727	411
Aust-Agder	5 783	443	155
Vest-Agder	9 705	857	246
Rogaland	26 329	2 084	891
Hordaland	27 372	1 732	354
Sogn og Fjordane	6 048	366	159
Møre og Romsdal	13 792	710	249
Sør-Trøndelag	17 057	1 000	448
Nord-Trøndelag	7 431	293	109
Nordland	12 051	560	184
Troms Romsa	8 864	371	121
Finnmark Finnmarku	3 804	205	69

¹ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.4. **Overgang fra grunnskole til videregående utdanning og folkehøgskoler, etter kjønn og innvandringskategori. 2009. Absolutte tall og prosent**

Innvandringskategori og kjønn	I alt	Videregående skoler ¹	Folkehøgskoler	Annen videregående utdanning ²	Ikke i utdanning
Absolutte tall					
Elever i alt	63 004	60 832	49	214	1 909
Menn	32 198	31 068	21	117	992
Kvinner	30 806	29 764	28	97	917
Innvandrere	3 815	3 056	3	157	599
Menn	1 980	1 579	2	89	310
Kvinner	1 835	1 477	1	68	289
Norskfødte med innvandrerforeldre	2 301	2 207	-	7	87
Menn	1 172	1 122	-	5	45
Kvinner	1 129	1 085	-	2	42
Prosent					
Elever i alt	100	96,6	0,1	0,3	3,0
Menn	100	96,5	0,1	0,4	3,1
Kvinner	100	96,6	0,1	0,3	3,0
Innvandrere	100	80,1	0,1	4,1	15,7
Menn	100	79,7	0,1	4,5	15,7
Kvinner	100	80,5	0,1	3,7	15,7
Norskfødte med innvandrerforeldre	100	95,9	-	0,3	3,8
Menn	100	95,7	-	0,4	3,8
Kvinner	100	96,1	-	0,2	3,7

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.5. **Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i videregående opplæring¹ i prosent av registrert årskull 16-18 år, etter kjønn. 2000-2009**

	Elever i prosent av befolkningen 16-18 år			Innvandrerelver i prosent av alle innvandrere i alderen 16-18 år			Norskfødte elever med innvandrerforeldre i prosent av alle norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16-18 år		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
2000	89,0	88,3	89,8	63,7	61,6	66,1	82,1	81,9	82,3
2001	89,1	88,4	89,9	68,0	66,4	69,7	82,2	83,2	81,1
2002	89,6	88,9	90,2	66,2	64,3	68,2	84,8	85,2	84,3
2003	89,9	89,2	90,6	68,4	66,8	70,2	86,5	85,7	87,3
2004	89,8	89,2	90,5	69,1	67,9	70,5	86,7	85,8	87,6
2005	90,2	89,7	90,7	70,6	69,6	71,8	87,9	87,7	88,1
2006	91,2	90,8	91,6	70,9	70,4	71,4	88,4	88,0	88,7
2007	89,8	89,4	90,2	67,7	67,5	67,9	89,0	89,2	88,7
2008	90,8	90,6	91,1	69,5	67,8	71,2	88,8	88,4	89,3
2009	91,0	90,6	91,5	66,9	64,4	69,7	89,5	89,0	90,0

¹ Elever og lærlinger under opplæringsloven.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.6. **Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre 16-18 år i videregående opplæring¹ i prosent av registrert årskull 16-18 år, etter landbakgrunn. 2009**

	Andel elever av befolkningsgruppen		Antall elever	
	Inn- vandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Inn- vandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre
I alt	67,0	89,5	8 015	6 022
EU etc.²	65,5	85,6	1 655	417
Av dette				
Danmark	70,8	87,5	97	70
Island	78,2	90,0	122	27
Sverige	75,4	84,0	202	42
Nederland	82,7	90,3	129	28
Polen	58,2	92,8	387	90
Storbritannia	50,6	84,4	45	38
Tyskland	70,0	86,5	271	32
USA	38,6	72,2	32	13
Afrika, Asia etc.³	67,4	89,8	6 360	5 605
Av dette				
Kroatia	91,1	77,8	112	21
Russland	77,9	88,9	498	8
Tyrkia	72,6	85,9	122	463
Bosnia-Hercegovina	90,1	94,2	510	65
Makedonia	82,7	90,2	43	101
Serbia	80,6	100,0	50	27
Kosovo	90,1	92,5	547	233
Eritrea	32,5	96,5	38	82
Etiopia	55,7	95,8	83	46
Kongo	69,1	69,2	85	9
Marokko	73,6	91,3	53	283
Somalia	52,0	73,1	526	158
Afghanistan	44,3	94,7	421	36
Sri Lanka	63,8	95,8	97	431
Filippinene	77,2	90,8	132	118
India	75,5	94,8	40	275
Irak	70,8	88,8	947	71
Iran	86,2	93,1	344	270
Kina	67,2	91,1	82	113
Pakistan	79,0	88,7	230	1 247
Thailand	57,9	87,0	305	20
Vietnam	76,9	94,1	120	870
Chile	64,8	88,8	35	223

¹ Elever og lærlinger under opplæringsloven.² EU etc. = EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand.³ Afrika, Asia etc. = Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.7. **Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre 19-21 år i videregående opplæring¹ i prosent av registrert årskull 19-21 år, etter landbakgrunn. 2009**

	Andel elever av befolkningsgruppen		Antall elever	
	Inn- vandrere	Norskfødte med innvandrer- foreldre	Inn- vandrere	Norskfødte med innvandrer- foreldre
I alt	20,4	15,7	3 042	815
EU etc.²	9,0	14,5	369	75
Av dette				
Danmark	7,3	22,7	14	17
Island	15,4	29,6	25	8
Sverige	3,7	15,9	47	7
Nederland	13,8	9,5	13	4
Polen	14,9	12,3	100	15
Storbritannia	9,3	17,0	10	8
Tyskland	19,0	11,8	72	4
USA	4,2	4,5	6	1
Afrika, Asia etc.³	24,7	15,8	2 673	740
Av dette				
Kroatia	21,3	15,4	26	4
Russland	23,6	25,0	175	1
Tyrkia	18,2	18,5	56	90
Bosnia-Hercegovina	12,4	-	86	-
Makedonia	14,3	16,3	14	13
Serbia	23,0	23,1	17	6
Kosovo	21,4	24,7	143	21
Eritrea	14,1	13,8	20	8
Etiopia	33,0	9,1	62	2
Kongo	52,0	-	77	-
Marokko	26,4	18,1	24	42
Somalia	26,4	11,5	283	9
Afghanistan	37,4	44,4	254	4
Sri Lanka	20,4	15,7	45	33
Filippinene	24,4	11,4	60	15
India	13,8	7,1	11	19
Irak	27,0	19,4	370	6
Iran	25,7	12,2	143	22
Kina	18,9	14,9	43	11
Pakistan	19,1	15,5	80	213
Thailand	32,3	21,1	139	4
Vietnam	18,8	14,8	51	91
Chile	21,6	21,1	24	66

¹ Elever og lærlinger under opplæringsloven.² EU etc. = EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand.³ Afrika, Asia etc. = Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.8. **Elever i videregående opplæring¹, etter landbakgrunn og innvandringskategori.**
1. oktober 2005, 2007 og 2009

Landbakgrunn	Innvandrerel elever og norskfødte elever med innvandrerforeldre, i alt			Innvandrer- elever			Norskfødte elever med innvandrerforeldre		
	2005	2007	2009	2005	2007	2009	2005	2007	2009
I alt	15 946	17 097	19 576	11 658	11 679	13 022	4 288	5 418	6 554
Av dette									
Pakistan	1 779	1 680	1 794	461	334	359	1 318	1 346	1 435
Irak	1 296	1 356	1 537	1 277	1 321	1 463	19	35	74
Somalia	1 010	986	1 275	977	905	1 107	33	81	168
Vietnam	858	958	1 092	352	262	195	506	696	897
Iran	1 032	935	940	916	701	657	116	234	283
Russland	630	766	784	628	761	774	2	5	10
Afghanistan	587	731	840	582	718	801	5	13	39
Bosnia-Hercegovina	684	710	619	672	704	554	12	6	65
Tyrkia	609	669	720	260	209	214	349	460	506
Sri Lanka	476	515	653	354	232	197	122	283	456
Chile	458	421	357	230	127	92	228	294	265
India	327	347	357	92	63	66	235	284	291
Thailand	293	345	520	282	323	499	11	22	21
Polen	276	345	614	177	231	513	99	114	101
Filippinene	339	340	385	224	212	254	115	128	131
Marokko	360	315	425	116	75	102	244	240	323
Sverige	262	293	299	226	248	251	36	45	48
Tyskland	197	242	371	166	208	335	31	34	36
Etiopia	274	233	271	261	203	223	13	30	48
Kina	168	220	265	123	134	148	45	86	117
Danmark	192	201	188	122	125	116	70	76	72
Island	146	167	162	125	137	134	21	30	28
Eritrea	153	160	214	102	91	127	51	69	87
Kroatia	152	144	149	131	126	126	21	18	23
Kongo	87	143	244	80	138	235	7	5	9
Makedonia	141	143	157	85	63	56	56	80	101
Serbia og Montenegro	94	133	-	67	94	-	27	39	-
Serbia	-	-	99	-	-	69	-	-	11
Montenegro	-	-	15	-	-	11	-	-	4
Kosovo	-	-	857	-	-	619	-	-	238
Nederland	107	124	172	65	89	140	42	35	32
Burundi	83	110	121	83	110	121	-	-	-
Storbritannia	104	105	100	61	60	55	43	45	45
Burma	27	104	227	27	104	226	-	-	1

¹ Omfatter elever under opplæringsloven.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.9. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i videregående opplæring¹, etter alder og kjønn. 1. oktober 2009

	I alt	Innvandringskategori		
		Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Den øvrige befolkningen
Menn og kvinner, totalt	100,0	100,0	100,0	100,0
-16 år	31,6	18,2	33,4	32,5
17 år	31,0	21,8	31,2	31,7
18 år	25,0	19,8	25,9	25,4
19 år	4,7	9,5	5,5	4,3
20 år	2,2	5,4	2,0	1,9
21 år	1,1	3,6	0,7	1,0
22-24 år	1,4	5,5	0,6	1,1
25-29 år	1,1	5,3	0,5	0,8
+30 år	2,0	10,8	0,2	1,4
Menn	100,0	100,0	100,0	100,0
-16 år	32,5	19,5	33,2	33,4
17 år	32,6	23,2	31,7	33,3
18 år	23,5	20,8	24,9	23,7
19 år	4,7	10,0	5,9	4,3
20 år	2,2	5,7	2,4	1,9
21 år	1,2	3,8	0,7	1,0
22-24 år	1,3	5,5	0,5	1,0
25-29 år	0,9	4,4	0,6	0,6
+30 år	1,3	7,1	0,2	0,9
Kvinner	100,0	100,0	100,0	100,0
-16 år	30,7	17,1	33,7	31,6
17 år	29,4	20,5	30,6	30,1
18 år	26,4	18,8	27,0	27,0
19 år	4,6	9,1	5,0	4,2
20 år	2,2	5,1	1,6	1,9
21 år	1,1	3,5	0,8	0,9
22-24 år	1,5	5,5	0,7	1,2
25-29 år	1,3	6,2	0,4	1,0
+30 år	2,8	14,2	0,2	1,9

¹ Lærlinger og annen videregående utdanning er ikke inkludert.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.10. **Andel i videregående opplæring¹, etter innvandringskategori, kjønn og alder².**
1. oktober 2009. Prosent

	I alt	Innvandringskategori		
		Innvandrere	Norskfødte med innvandrereforeldre	Den øvrige befolkningen
Menn og kvinner, totalt				
16 år	94,4	63,9	90,3	96,6
17 år	91,8	71,2	91,3	93,2
18 år	73,0	61,9	82,1	73,5
19 år	13,6	28,3	18,7	12,3
20 år	6,5	14,6	7,6	5,7
21 år	3,5	8,5	3,1	3,0
22-24 år	1,5	3,1	1,2	1,3
25-29 år	0,7	1,2	0,8	0,6
+30 år	0,1	0,4	0,0	0,1
Menn				
16 år	94,1	63,1	89,9	96,3
17 år	92,0	68,5	91,4	93,7
18 år	66,0	57,7	79,6	66,1
19 år	13,3	28,3	19,9	11,9
20 år	6,3	15,4	9,0	5,5
21 år	3,4	8,9	2,7	2,9
22-24 år	1,3	3,1	1,0	1,1
25-29 år	0,5	1,0	0,9	0,4
+30 år	0,1	0,3	0,0	0,0
Kvinner				
16 år	94,8	64,7	90,7	96,9
17 år	91,5	74,3	91,3	92,6
18 år	80,5	66,9	84,6	81,3
19 år	13,9	28,4	17,4	12,7
20 år	6,7	13,8	6,1	6,0
21 år	3,5	8,1	3,5	3,0
22-24 år	1,7	3,2	1,4	1,4
25-29 år	0,9	1,4	0,6	0,7
+30 år	0,1	0,6	0,0	0,1

¹ Læringer og annen videregående utdanning er ikke inkludert.

² Les rad 1: 63,9 prosent av alle 16-årige innvandrere i Norge var i videregående opplæring høsten 2009. 90,3 prosent av alle 16-årige norskfødte med innvandrereforeldre i Norge var i videregående opplæring høsten 2009, osv.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.11. **Innvandrere som startet i grunnkurs for første gang høsten 2004, etter status for oppnådd nivå i videregående opplæring etter fem år, kjønn og landbakgrunn. Prosent**

Kjønn og landbakgrunn	I alt	Fullført med studie- eller yrkeskompetanse ¹		Ikke oppnådd studie- eller yrkeskompetanse		
		Fullført på normert tid	Fullført på mer enn normert tid	Fortsatt i videregående opplæring 2009	Gjennomført VKII eller gått opp til fagprøve, ikke bestått	Sluttet underveis
Innvandrere, i alt	3 268	39	13	7	11	30
EU etc. ²	378	55	10	4	8	24
Afrika, Asia etc. ³	2 890	37	14	7	11	31
Menn	1 749	31	14	8	11	37
EU etc. ²	192	47	11	6	8	28
Afrika, Asia etc. ³	1 557	29	14	8	11	38
Kvinner	1 519	48	13	5	11	23
EU etc. ²	186	62	8	2	8	20
Afrika, Asia etc. ³	1 333	46	14	6	11	23

¹ Fullført opplæring betyr at eleven/lærlingen har bestått alle årstrinn i videregående opplæring som fører til vitnemål eller fag-/svennebrev.

² EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand.

³ Afrika, Asia, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.12. **Norskfødte med innvandrerforeldre, som startet i grunnkurs for første gang høsten 2004, etter status for oppnådd nivå i videregående opplæring etter fem år, kjønn og landbakgrunn. Prosent**

Kjønn og landbakgrunn	I alt	Fullført med studie- eller yrkeskompetanse ¹		Ikke oppnådd studie- eller yrkeskompetanse		
		Fullført på normert tid	Fullført på mer enn normert tid	Fortsatt i videregående opplæring 2009	Gjennomført VKII eller gått opp til fagprøve, ikke bestått	Sluttet underveis
Norskfødte med innvandrerforeldre, i alt	1 408	57	10	4	13	16
EU etc. ²	166	61	13	4	9	13
Afrika, Asia etc. ³	1 242	57	10	4	13	17
Menn	722	47	12	5	14	22
EU etc. ²	92	50	18	5	11	15
Afrika, Asia etc. ³	630	46	11	5	15	23
Kvinner	686	68	8	2	11	11
EU etc. ²	74	74	7	3	7	9
Afrika, Asia etc. ³	612	67	8	2	11	11

¹ Fullført opplæring betyr at eleven/lærlingen har bestått alle årstrinn i videregående opplæring som fører til vitnemål eller fag-/svennebrev.

² EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand.

³ Afrika, Asia, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.13. **Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, som startet videregående opplæring for første gang høsten 2004, etter status for oppnådd nivå i videregående opplæring etter fem år, studieretning og kjønn. Prosent**

Kjønn og landbakgrunn	I alt	Fullført med studie- eller yrkeskompetanse ¹		Ikke oppnådd studie- eller yrkeskompetanse		
		Fullført på normert tid	Fullført på mer enn normert tid	Fortsatt i videregående opplæring 2009	Gjennomført VKII eller gått opp til fagprøve, ikke bestått	Sluttet underveis
Allmennfaglige studieretninger, i alt	27 571	75	8	2	8	7
Menn	12 904	70	8	3	9	9
Kvinner	14 667	79	7	2	6	6
Innvandrere, i alt	1 589	50	13	4	12	21
Menn	805	44	13	6	13	25
Kvinner	784	57	13	3	11	16
Norskfødte med innvandrerforeldre, i alt	856	73	7	2	11	7
Menn	404	67	9	3	11	9
Kvinner	452	77	6	2	10	5
Yrkesfaglige studieretninger, i alt	31 663	40	17	8	8	28
Menn	17 502	32	20	9	7	31
Kvinner	14 161	48	12	7	9	24
Innvandrere, i alt	1 679	28	14	9	10	39
Menn	944	20	15	10	9	46
Kvinner	735	39	14	7	10	30
Norskfødte med innvandrerforeldre, i alt	552	33	14	6	16	31
Menn	318	21	15	8	18	38
Kvinner	234	49	12	4	13	22

¹ Elever i alternativ opplæring er inkludert.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.14. **Overgang fra videregående utdanning¹, etter innvandringsbakgrunn og kjønn.**
Ny utdanningsaktivitet høsten 2009. Absolutte tall og prosent

	I alt	I alt, prosent	Lærling	Folkehøgskoler	Videregående skoler og annen videregående utdanning ²	Fag-skoler	Univer-siteter og høg-skoler	Ut-danning i utlandet	Ikke i utdanning 1. oktober 2009
Elever i alt	62 046	100	1,2	6,1	4,7	2,0	24,9	1,3	59,8
Menn	28 512	100	1,4	4,6	4,0	2,9	18,9	0,8	67,4
Kvinner	28 763	100	0,9	8,4	5,2	1,2	29,9	1,7	52,7
Innvandrere	3 453	100	0,9	0,6	5,9	1,3	27,1	1,4	62,7
Menn	1 414	100	1,6	0,4	4,2	1,7	24,5	1,1	66,3
Kvinner	2 039	100	0,4	0,7	7,1	1,0	28,9	1,6	60,2
Norskfødte med innvandrerforeldre	1 318	100	0,5	1,8	7,2	0,9	41,7	5,1	42,8
Menn	607	100	0,7	2,0	5,6	0,8	39,4	4,1	47,4
Kvinner	711	100	0,3	1,7	8,6	1,0	43,7	5,9	38,8

¹ Omfatter elever som fullførte videregående trinn 3 og fagprøver.

² Omfatter arbeidsmarkedskurs og annen utdanning på videregående nivå.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.15. **Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i høyere utdanning¹ i prosent av registrert årskull (19-24 år), etter kjønn. 1999-2009**

	Befolkningen totalt			Inn-vandrere			Norskfødte med utenlandsfødte foreldre		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
1999	29,7	24,4	35,1	14,4	13,9	14,9	27,6	24,3	31,1
2000	28,3	23,0	33,9	13,7	12,2	14,9	25,9	22,6	29,4
2001	27,7	22,1	33,4	14,4	13,0	15,5	25,1	21,4	28,9
2002	30,1	24,5	36,0	14,9	13,7	15,9	31,5	27,9	35,4
2003	30,3	24,7	36,2	16,7	15,4	17,9	32,7	28,8	36,8
2004	30,3	24,7	36,1	17,2	15,4	18,6	32,2	28,7	36,1
2005	30,9	25,3	36,8	18,4	16,3	20,3	33,3	29,2	37,8
2006	30,6	24,6	36,8	18,8	16,5	20,9	33,9	29,1	38,8
2007	29,7	23,6	36,1	18,3	15,9	20,7	34,7	30,0	39,6
2008	29,7	23,4	36,4	17,3	14,9	19,7	35,6	30,8	40,7
2009	30,7	24,5	37,2	16,9	15,0	18,8	37,1	31,8	42,6

¹ Doktorgrader er ikke med.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.16. **Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i høyere utdanning¹ i prosent av registrert årskull (25-29 år), etter kjønn. 1999-2009**

	Befolkningen totalt			Inn- vandrere			Norskfødte med utenlandsfødte foreldre		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
1999	14,4	13,2	15,6	9,0	9,4	8,7	18,3	18,9	17,8
2000	14,4	12,9	15,9	8,7	8,5	8,8	15,6	15,3	15,9
2001	15,4	13,9	16,9	9,3	9,2	9,5	18,5	19,2	17,6
2002	16,3	14,8	17,7	9,6	8,9	10,2	17,7	17,0	18,6
2003	16,4	15,3	17,6	10,6	10,1	11,0	17,5	17,6	17,4
2004	17,1	15,9	18,4	11,2	10,5	11,7	19,4	18,5	20,5
2005	16,2	14,7	17,8	11,1	10,2	11,8	18,2	17,0	19,5
2006	15,7	14,0	17,3	10,6	9,3	11,7	17,6	17,3	17,9
2007	14,9	13,0	16,7	9,9	8,7	11,0	16,3	15,1	17,6
2008	14,4	12,6	16,4	9,2	7,9	10,3	15,9	15,9	15,9
2009	14,7	13,0	16,5	9,3	8,1	10,4	17,1	17,3	17,0

¹ Doktorgrader er ikke med.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.17. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre 19-24 år i høyere utdanning, etter landbakgrunn og kjønn. 2009. Absolutte tall og prosent

Landbakgrunn	Innvandrere			Norskfødte med innvandrerforeldre		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
Absolutte tall						
I alt	6 403	2 740	3 663	3 114	1 366	1 748
EU etc.¹	1 326	482	844	359	170	189
Danmark	99	38	61	32	11	21
Sverige	242	70	172	26	13	13
Polen	151	61	90	111	59	52
Tyskland	199	71	128	20	13	7
Afrika, Asia etc.²	5 077	2 258	2 819	2 755	1 196	1 559
Russland	562	204	358	4	3	1
Tyrkia	115	64	51	177	84	93
Bosnia-Hercegovina	560	239	321	9	3	6
Kosovo	220	93	127	15	6	9
Marokko	26	10	16	102	43	59
Somalia	204	94	110	29	11	18
Sri Lanka	193	81	112	150	66	84
India	64	39	25	253	110	143
Irak	367	165	202	10	6	4
Iran	413	194	219	82	29	53
Kina	424	176	248	58	20	38
Pakistan	259	136	123	932	409	523
Vietnam	202	87	115	465	210	255
Chile	70	35	35	67	31	36
I prosent av registrert årskull 19-24 år						
I alt	16,9	15,0	18,8	37,1	31,8	42,6
EU etc.¹	10,9	8,0	13,8	41,3	37,4	45,5
Danmark	21,5	18,1	24,4	25,4	14,7	41,2
Sverige	7,4	4,9	9,2	36,6	34,2	39,4
Polen	5,5	4,0	7,5	54,7	56,7	52,5
Tyskland	20,4	14,9	25,7	41,7	44,8	36,8
Afrika, Asia etc.²	19,8	18,4	21,0	36,6	31,1	42,3
Russland	35,5	29,0	40,7	80,0	75,0	100,0
Tyrkia	12,6	14,3	11,0	22,7	20,6	25,0
Bosnia-Hercegovina	38,6	33,9	43,0	40,9	42,9	40,0
Kosovo	15,2	12,5	18,0	17,0	13,6	20,5
Marokko	9,9	9,5	10,2	25,2	21,0	29,6
Somalia	8,7	7,7	9,9	34,1	29,9	46,2
Sri Lanka	31,8	25,4	38,9	55,8	48,9	62,7
India	21,8	26,9	16,9	55,4	46,0	65,6
Irak	13,3	11,1	15,8	29,4	31,6	26,7
Iran	29,6	26,3	33,3	40,8	28,7	53,0
Kina	59,6	55,2	63,1	56,9	46,5	64,4
Pakistan	21,2	24,1	18,7	36,4	31,2	42,0
Vietnam	26,1	24,6	27,3	46,4	40,3	52,9
Chile	15,5	15,6	15,4	16,8	15,0	18,8

¹ EU etc. = EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand.² Afrika, Asia etc. = Afrika, Asia, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.18. **Befolkningen 16 år og over, etter utdanningsnivå og landbakgrunn, gruppert etter verdensregioninndeling. 2009. Prosent**

Landbakgrunn	I alt	Uopp- gitt	Ingen fullført utdanning	Grunn- skole- nivå	Videre- gående skolenivå	Kort høyere utdanning ¹	Lang høyere utdanning ²
I alt	3 877 727	4,9	0,2	28,3	40,7	19,7	6,2
Norge	3 288 414	0,4	0,1	29,0	44,0	20,4	6,1
Utlandet, i alt	589 313	30,0	0,9	24,3	22,5	15,6	6,8
Norden	117 294	18,3	0,2	21,5	30,8	21,1	8,0
Vest-Europa, unntatt Tyrkia	88 448	26,6	0,1	16,4	24,7	20,9	11,2
Øst-Europa	114 585	55,3	0,2	15,3	14,8	9,6	4,8
Nord-Amerika og Oseania	33 312	15,1	0,2	18,4	31,8	23,2	11,2
Asia, Afrika, Sør-og Mellom-Amerika og Tyrkia	235 674	26,8	1,9	33,8	20,0	12,7	4,8

¹ Kort høyere utdanning omfatter utdanning på universitets- og høgsolenivå med varighet t.o.m 4 år.² Lang høyere utdanning omfatter utdanning på universitets- og høgsolenivå nmed varighet over 4 år.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.19. **Innvandrere 16 år og over, etter utdanningsnivå og landbakgrunn, gruppert etter verdensregioninndeling. 2009. Prosent**

Landbakgrunn	I alt	Uopp- gitt	Ingen fullført utdanning	Grunn- skole- nivå	Videre- gående skolenivå	Kort høyere utdanning ¹	Lang høyere utdanning ²
I alt	402 596	42,9	1,2	20,9	16,6	12,5	5,8
Norden	55 308	37,6	0,3	13,6	22,4	19,0	7,1
Vest-Europa, unntatt Tyrkia	46 489	48,9	0,2	9,0	15,4	15,8	10,7
Øst-Europa	105 437	59,9	0,3	13,2	13,1	8,8	4,6
Nord-Amerika og Oseania	9 830	44,7	0,2	8,3	15,4	18,7	12,7
Asia, Afrika, Sør-og Mellom-Amerika og Tyrkia	185 532	33,3	2,4	31,1	17,3	11,5	4,4

¹ Kort høyere utdanning omfatter utdanning på universitets- og høgsolenivå med varighet t.o.m 4 år.² Lang høyere utdanning omfatter utdanning på universitets- og høgsolenivå nmed varighet over 4 år.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vedleggstabell 3.20. **Norskfødte med innvandrerforeldre 16 år og over, etter utdanningsnivå og landbakgrunn, gruppert etter verdensregioninndeling. 2009. Prosent**

Landbakgrunn	I alt	Uopp- gitt	Ingen fullført utdan- ning	Grunn- skole- nivå	Videre- gående skole- nivå	Kort høyere utdan- ning ¹	Lang høyere utdan- ning ²
I alt	23 928	4,8	0,0	48,5	29,5	12,5	4,7
Norden	1 796	3,3	0,2	29,6	38,5	19,7	8,7
Vest-Europa, unntatt Tyrkia	1 287	4,9	0,0	24,0	36,1	24,6	10,4
Øst-Europa	2 330	3,0	0,0	46,8	31,1	13,9	5,2
Nord-Amerika og Oseania	211	6,6	0,0	24,6	30,8	27,5	10,4
Asia, Afrika, Sør-og Mellom-Amerika, Tyrkia	18 304	5,1	0,0	52,6	27,9	10,6	3,8

¹ Kort høyere utdanning omfatter utdanning på universitets- og høgskolenivå med varighet t.o.m 4 år.

² Lang høyere utdanning omfatter utdanning på universitets- og høgskolenivå med varighet over 4 år.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.